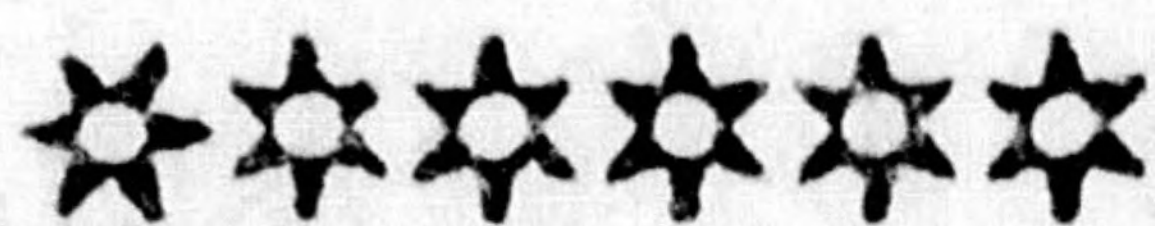

Nro. 35.

**A' FELS. CSASZAR, ÉS AP. KIRALY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.**

Indúlt Bétsből Pénteken Aprilis 30-dik napján 1813-dik
esztendőben.

Austriai Birodalom.

Béts, Apr. 27. — Schwarzenberg Hertzeg,
Napoleon Tsászár' elútazása után vissza indúlt
Párisból Bétsbe.

Frantzia Birodalom.

Azok a' fontos Emlékeztető Irások, mely-
lyekről a' M. Kurír, a' maga 32-dik számja alatt,
a' 479-edik lapon, 9 darab Jegybetű alatt, úgy em-
lékezik, hogy azok között az I betű alatt valók
legfontosabbak, olyan isomót tesznek, hogy
azokat a' M. Kurírban mind előadni gazdaságos
lehetetlenség (imposs. oecon.), annyival inkább,
mert ez a' szembeűnő Irás, mely az egész Eu-
ropa' 's több Nemzet' figyelmetességét is egészen
magára vonta, és a' Burkusnak a' Frantziától
lett elpártolása' minémüséget fedezifel környülálá-

osan, már Apr. 15-ödike óta kezdett Bétsbe érkezni, és az óta annyi érkezett, hogy 10 Kurír is lenne belőle. E' szerént mi tsak azt adjukelő, a' mi abban legfontosabb; a' többi részének tsak a' foglalattját említettük. —

A' kezdete ez: — Apr. 1-5ő napján összegyűlvén a' Párisi Tanács, protokoláltattja a' Hertzeg Fő-Kantzellárius, Napoleon Tsászárnak azt a' záratlan Végzését (Patent), melyben a' Tsászárnét Regensnek teszi. Akkor egy gyökeres Beszédet tart az említett Fő-Kantzellárius a' Tanátsához, ezen Fges. Rendelés felől, 's egyszersmind lefesti a' Burkus' Kabinétnak régen esmeretes magaviseletét, 's előadja annak elpártolását, 's felolvassák az említett Patent is, mely a' M. K. 464-edik lapján van. — A' külső dolgokra igyelő Minister közöl a' Tanátsal egy Tudósítást, mellyet Öfgének. Napoleon Tsászárnak nyújtott vólt bé. Ennek az értelme az, hogy azt a' változó szívü Brandenburgi Házat nem kellett volna a' Tilsiti békességkor a' trónusra vissza eresztteni; mellyet ez egyedül a' Muszka Tzár' ígéreteinek köszönhet. Öfge. egy gyanús Politikának áldoztafel a' Maga' nagy hasznát: örömost azt hitte, hogy a' mézíz alatt nem lappangana méreg, — a' Brandenburgi Ház feltámasztatott, 'sat. — a' mint azt vóltaképpen meg lehet olvasni a' M. K. 32-dik számja alatt, a' 473-adik, 's azt követő lapokon. — A' fent említett 9 Jegybetük alatt, ezen most előadott Ministeri Tudósításhoz ragasztott Tanúíráások ezek: *A.* Azt bizonyítja hogy a' Burkus Király kérve kereste a' Frantzi szövettséget. *B.* Ezen szövettségnek Párisban lett megkötése. *C.*

York Generálnak a' Muszkával tett Eggyessége és Magakiinyilatkoztatása (proclamatio). *D.* A' Burkus Király' vakító Rendelesei az *York* tselekedetei eránt. *E.* Hertz. *Hatzfeld*' Követtsége. *F.* Hogy *Bülow* Gen. az ellenséggel titkosan össze szúrte a' levelt. *G.* Három rendkívül való Parantsolat, mely szerént a' Burkus Király Katonákat gyűjt. *H.* Napiparantsolat (parola), melyben a' Király *York* Generál' tettét jóvá hagyja. *I.* Végtére, előadja a' Burkus Országlo-mány' eltökélt akaratját; melyben az, a' Frantzia szövetséget megtöri, 's Hadat nyilatkoztat. — Ezen felolvasott Tudósításra, 's az itt rendre rakott Tanúírások előmutatására, következett mindjárt ott ültökben az a' két Tanátsvégzés' feltétele (projectuma), mely egy arra kinevezett Bíztoosságra hagyatott, és az akkori Tanátszék felbontatván, Apr. 3-adjára halasztatott, 's akkor mind a' kettő Tanátsvégzéssé változott, 's *Napoleon* Tsászárhoz egy köszöntő (adresse) készítettett.

Az *I.* jegybetű alatt való írások mellyek legfontosabbak, és a' Burkus' elpártolását adják elő állanak két Levélből: az egyiket írta a' Burkus' Statuscancellarius B. *Hardenberg*, Mártz. 16-odikán, frantzia Követ Gr. *Saint-Marsánnak*; a' másikat, mellyet a' *Monitör* 37 igen fogas Jegyzéseivel letsépel, írta Párisban, Mártz. 27-edikén, B. *Krusemark* Burkus követ a' *Bassanoi* Hertzegnek. — Az elsőben lefesti B. *Hardenberg* azt a' szorúlságot, melyben Burkus Ország a' Tilsiti békesség ólta, de kivált, most az újj háború alatt vólt; melyben mind népével mind más minden segedelemmel a' Frantzia Birodalom'

hasznára dolgozott. Így továbbtovább ötölhatolván, lassanlassan kimutatja foga' fejerét, mely így van kifejezve. — *Öfge szoros szövetségbe állott a' Minden Muszkák' Tzárjával.* — A' második levél pedig egy valóságos *Hadnyilatkoztatás*; mely a' Bétsi Újjságlevelekben már Apr. 20-adikán elkezdett kijönni, és azolta folyvást foly a' *Monitör'* nagy számu Jegyzéseivel, 's ezekhez raggatott Tanúírásokkal együtt, april. 29-edikéig minden nap'.

Aprilis' 27-edikén érkezett hozzánk ez a' Levél, melyet erre az itt legútól említett hadnyilatkoztatásra írt Hertz. *Bassano*, a' Burkus' Követnek Báró *Krusemark*nak feleletül, apr. 1-ső napján, Párisban; mely szórólszóra, ebből áll: —

Báró Ur! Elébe terjesztetem *Öfgenek* a' Tsászárnak és Királynak azt, a' mivel' az *Ürengem* Mártz. 27-edikén megtisztelt. — A' mi abban fontos megrágásra méltó, ebből áll: — Burkus Ország szövetséget kunyorált Frantzia Országtól 1812-ben, 's azt meg is kötötte; mert a' Frantzia seregek közelebb állottak a' Burkus Birodalmakhoz, mint a' Muszka seregek. — Burkus Ország kinyilatkozattja 1813-ban, hogy az Eggyességet megtöri; mert a' Muszka se egek közelebb állanak a' Burkus Birodalmakhoz, mint a' Frantzia seregek. — A' következő embernyom fogja hátározva megítélni, ha valyon az olyan magaviselet igazságos-é, egy Nagy Hertzeghez méltó-é, és az illendőséghez 's okos Politikához mérséklett legyen-é. Mindenik esetben igazságot szolgáltat az, az Urak' Kabinéttjének a'

maga' gyökérhiszemjében (principiumában) való megbikatsolásának.

1792-ben úgy láttszott, mintha Frantzia Ország kéntelen lett volna egy belső rázó zenebonától, 's megtámadó rettentő Ellenségtől el nyomattatni: — Burkus Ország Hadnyilathoztatást küldött neki. — Három esztendővel azután, abban a' pillantatban, midőn Fr. Orsz. az Eggyesülteken győzödelmeskedett, a' sárban hagyta Bur. Orsz. a' maga' Tzimboráit, 's a' szerentsével együtt a' zenebona' pajtásságához tsatolta magát, és a' Burkus Király vólt legelső a' Fr. Orsz. ellen fegyverkezett Országlók között, a' ki a' Köztársaságot (respublikát) megesmerte. — Alig múltel 4 esztendő (1799-ben), hogy Fr. Orsz. a' szerentsének háborúi viszontagságát megérezte; Helvetus és Olasz Országban ütközeteket vesztett; *York* Hertzeg Hollandus Országba kiszállott, 's a' Köztársaság' Éjszakról, Délről fenyegettetett. A' szerentse megfordúlt; — Burkus Ország is ugyanazt a' nótát járta. — De, kikergették az Anglust Hollandiából, a' Muszkát lepoztíkták Zürüchnél; a' győzödelem Olasz országban a' mi zászlónk alá vissza tért, — 's Burkus Ország ismét Frantziabarát lett.

1805-ben fegyverkezik Austria, szállítja seregét a' Dunához, béüt Bavarus Országba, mikor más felől a' Muszka Tsoportok a' Nimenea által menvén, a' vistuláig nyomúlnak. Három nagy Hatalom' eggyesülése, 's azoknak rémítő készületei, nem mást, hanem tsak elnyomattatást láttaltak Fr. Országnak jövendőlni. — Burkus Ország nem tétovázhatatt egy pillantatig is; fegyverkezett, megpetsételte a' Berlini Alkut, és

a' II-dik Fridrik' árnyékát, az örökös gyűlölségnek, melyre Fr. Orsz. ellen megesküött, tanújául hitta.

Mikor a' Burkus Követ, a' ki Öfgéhez küldetett volt, hogy törvényeket szabjonki, Morva Országba megérkezett; éppen akkor vesztették el a' Muszkák az Austerlitz-i Ütközetet; a' Frantziák' nagylelkűségeknek köszönték, hogy hazájokba vissza térhettek. — Azon nyomon széjjel szaggatta Burk. Orsz. amaz Alkút, mely az előtt 6 héttel Berlinben kötött, felesküötte ama' híres Potsdái Esküvést, elárulta Muszka Országot, valamint elébb Fr. Országot, 's újj szövetségbe lépett velük.

A' Politikának ezen örökkéváló habozásából egy valóságos Anarchia született Burk. országban a' Nemzet' vélekedésében: felhéjjazás vett erőt a' szívhajlandóságain, mellynek vezetésére nem volt már Burk. Országnak hatalma. Burk. Orsz. ettől elragattatván, 1806-ban, azon pillantásban nyilatkoztat hadat, mikor éppen legnagyobb törekedésének kellett volna lenni, hogy ezzel a' Hatalommal jó egyetértésben maradhasson. — Az egész Burkus Országot meghódoltatván, ugyan bizony aláírhatott ám Tilsitben, minden reménysége ellen, egy olyan békeszét, a' melyben mindent megkapott 's érte semmit sem adott.

1809-ben kiütött az Austriai háború; Burk. Orsz. már ismét hozzá töreközött, hogy a' maga alkotmányát (systemáját) megváltoztassa: de mikor az első haditörténetek mindegyikét elhárítottak a' Hadszakasz' (Feldzug) végső kime-

neteléről, tanácsot kérdett az okosságtól, 's nem merete magát kinyilatkoztatni.

1811-ben, Muszkaország' készületei újj háborúval fenyegették Európát. Burs. Ország' földrajzoiati (geographica) fekvése nem engedte néki, hogy tsak semezsemaz (indifferens) bámulója maradjon a' készülőendő történeteknek: az Úrra, Báró Úr! már azon esztendő mártz. hónapjában reá bízták, hogy a' Fr. Országi Szövettség után járjon, 's nem szükség' hogy az Urat emlékeztesssem az akkor esett dolgokra: nem szükség' eszméltetnem az Urat a' maga újjítgatott sürgetéseire, 's eleven szepegéseire. — A' Tsászár Öfge. gondolkozván az elmúltakról, először habozott, mellyik részhez kellene nyúlai: de így gondolkozott magában, hogy a' tapasztalás által vígyázóvá lett Burkus Király, egyszer utoljára már tsak belétanúlt valami jobbba, mint a' millyen a' Kabinéttje' habozó Politikája. Tudta a' Tsászár betsűlni azt a' lépést, mellyet a' Király Pétersburgban a' béketörés eltávoztatására tett. Vonakodott is a' Tsászár' igasságszeretete 's szíve attól, hogy politikai tekintetre nézve indíttson hadat. A' maga' személyes érzékenységeire támaszkodott, az Úr' Országló Ura eránt, 's reá állott a' Szövettségre.

Valamíg nekünk a' Hadszerentse kedvezett, hívséget mutatott hozzánk az Urak' Udvara: de alig vezette Hadseregünket a' tél' idéttlen keménysége a' Niemenhez vissza, mikor a' York Generál elpártolása tsak mód nélkül helyes gyanút élesztett ismét belénk. Az Urak' Udvarának kétszínű magaviselete ilyen fontos esetben, a' Királynak Breslauba való útazása, a' Bülöw Gen.

tsalárd árulása, a' ki az ellenséget szabadon bocsátotta által az Oderán; az elterjesztett parancsolatok, mellyekkel egy nyughatatlan felháborító Ifjúság a' fegyverfogásra felingereltetett; azoknak az embereknek Breslauban lett összehívása, kik a' nyugalomháborító pajtáság' vezérinek esmértettek, 's az 1806-odik esztendőbeli háborúknak főgyűjtogatói voltak; a' mindennapi közeggyesség, melly a' Burkus Udvar' és az ellenség' főtanyája között volt: mindezek már régideje, semmi kétséget nem hagytak az Urak' Kabinéttje' magameghatározásában, mikor végre az Úr Mártz. 27-edikén költ tudósítását megkaptam. E'szerént ezen tudósítás koránt sem lepett meg bennünker. *(A' vége következik).*

Burkus Ország.

Berlini és Breslaui tudósítások szerént felalkudta magát a' Thorni Vár a' Muszkáknak, Apr. 16-dikán. A' váróltalmat szabadon eresztették, azzal a' lekötéssel, hogy esztendeig nem szolgálhatnak a' Muszkaszövetség ellen.

Charlottenburg, Apr. 18. — Spandaut ágvúzák a' Muszkafrigyesek keményen, és a' várat ezen nap gyújtottafel a' Thümen Gen. Major' ostromló népe, 's e' mellett egy puskaaporos magazint. A' vár' kőfalának egy része leomolván, 6 órai fegyverszünetet kötöttek, 's ha akkora fel nem adják; reá rohannak.

Berlin. — Wittemberget, innen 's túl az Elbén, körül vették Kleist és Wittgenstein Gen.; apr. 18-adikan szándekoznak reá rohanni, ha jobb móddal hozzá nem juthatnak. Minden órán várják a' megvételeit. — A' Svéd Országi Koronaörökös' Gen. Stábja Stralsundba érkezett:

magát várják 20 vagy 22-dik Apr. — A' *Burkus Corresp.* azt mondja, hogy nem 45 (M. K. 506. lap) hanem 96 Svadron Muszkasereg vonúl Keleti Burk. Országon előre; 's a' grájvitzon áll 80 Tsapat (bataillon) *Labanoff* Gen. alatt.

Dánus Ország.

A' *Hamburgi Corresp.* azt írja *Koppenhágából* Apr. 2-odikáról, hogy a' megújult ellenségeskedés, mely szerént a' *Sundban* a' mi ágyúladikaink 's az Anglusok között egy tsata esett, tsak balértelemből történt volna, és reménylik hogy a' hajókázás minden órán szabaddá lessz a' *Labodázók'* fogdosásitól. A' balértelem abból állott, hogy *Krüger* Admirál, a' helyett hogy ezt mondta volna: — a' Dánus, békességszerző előadásokat küldött *Londonba*, — megfordítva mondta *Morris* (ánglus) admirálnak, hogy — az Ánglus tette ezt az Előadást a' Dánusnak. Minthogy már az ánglus tudósítások az ilyen alkudozásról semmit sem említettek: tehát *Morris* természettel hozzá fogott az ellenségeskedéshez; de senki sem kételkedik, hogy rövid időn békességre megyenki a' dolog.

— *Lütken* Hadnagyot 2 ágyúladikkal egygyütt, körmök közzé kapták ugyan az Ánglusok az *Elbéu*: de már most vége van ezen a' vízen az ellenségeskedésnek, és az ánglus hajók fel's alá úszkálnak azon, a' nélkül hogy a' mi ágyúladikaink háborgatnák.

— *Hertzeg Dolgoronky*, Muszka Generalhelytartón kívül, itt van mostanában Gróf *Mörner* Svéd Generál, és *Turtatz* Burkus Genenál is: de az alkudozás' folyamattja, folyvást tsak titok. — *Corsöeren* ment által Aprilis 1. nap-

ján *Signeul* Svéd Főkonzul mint svéd Kurír, és *Sable* Lajos svéd Kabinétkurír, mindenik *Stockholmból Párisnak*.

— Egy *Helsingöri* Irásban, Mártz. 30-adi-káról ezt olvasni: Tegnapelőtt vitorlázott itt el egy ánglus Fregat és 2 Cutterbrigg (kisebb fegyveres hajó), 's még egy másik, muszka zászlóval; ma követte azt ismét egy ánglus Fregat és 2 Brigg. Mind a' várból, mind az ágyúladikokról egynehány lövést tseréltek, és a' *Cronnenburgi* várból mintha vették volna észre, hogy a' golyóbis a' Fregat vitorláján ment volna keresztül. A' Fregat kapja, oldalt fordít, és reánk köszönt egy területes terhes lövéssel (minden ágyúval egyszerre, mely a' hajó egyik oldalán fekszik), melynek a' golyóbissai a' ladikok körül hullottak ugyan le, de kár nélkül.

Spanyol Ország.

Valladolid, Martz. 18. — *Curto* Gen. megvert egy falka zenebonás Spanyol, a' *Saornil* Castiliai Vadászok' vezérjének vezérlése alatt *Fuentel-Solnál*. A' Spanyolok vóltak 450 lovas, a' Frantziák 200 Lovas és 150 Gránátíros. Több mint 80 Spanyol és 30 ló elesett; 167 legény és 180 ló elfogatott: *Saornil* elszaladt 100 Lovassal, 's azonkívül 50 sebes. Minden hadi bútjorjokat elvesztették: pénzt is eleget találtunk. — Arról nem szól, ha valyon esett-e el Frantzia, vagy egy sem.

Éjszakámérika.

Az a' régen hántorgatott Előlülőválasztás megesett Febr. 10-edikén *Washingtonban*; az elébbi Előlülő *Maddison* megerössített ezen hí-

vatalában 4 esztendőre. Vice Előülő lett Ger-ry, mindeniket Martz. 4-edikétől számlálva. — *Maddison* virginiai fi.

Háborúi dolgok.

A' M. Kurir' 499-edik lapján, a' Berlieni levelek szerént előadott Lüneburgi tsata' következését, melly 2508 frantzia fogoly, 71 Tiszt, 's 3 ágyú vólna, a' Monitör, apr. 15-dikén így adja elő summáson: *Morand* Gen., elébe ment 800 szásszal és 200 Frantziával, 's mintegy 30 lo-vassággal és 4 ágyúval az ellenségnek, mellyet 3 — 4 ezerre mondottak. Az ágyútűz elkezdődött, és sok állásból kimozdították az ellenséget, mikor *Morand* Gen. egy ágyúgolyóbis' prédája lett. Az igazgatást vette által egy Szász Oberster. A' katonaság Fejek' elvesztésén meg-rezzenvén, vissza vonúltak a' városba, 's felal-kudták magokat, fél napi verekedés után, estve. Az ellenség' fogságába esett 700 Szász és 200 Frantzia; de ezeknek egy részét vissza vették az ellenségtől. — E' vólt apr. 2-dikán: másnap, bément *Montbrun* Gen. az *Eckmühli* Hertzeg' előrállóival Lüneburgba; 's az ellenség nyakrafőre keresztül ment az Elbén.

Berlin, 8 — *Wesel*, 10 Apr. — Egy újság két szín alatt. — Az első szín ez: — April. 2-odikán Burk. Gen. *Borstellt* megtámadta egy felesleg való Erő Magdeburgnál az Elbe' jobbján, *Borstell* magát vissza húzta *Redlitzig*, de a' *Burgi* útat óltalmazta Kozákokkal. Apr. 3 adikán *Borstell* *Gloinaig*, a' Kozákok *Leitzkauig* és *Burgig* hátráltak. Aprilis 4-dikén, hallván, hogy a' Vice Király 24,000 emberrel, 40 ágyú-

val maga vezérli ezt a' munkát, összevette Gr. *Wittgenstein* Zerbstnél, *York* Generált, *Berg* és *Bülöw* Gen. Helytartókat egész erejekkel együtt. Apr 5-ödikén ez az egész egyesült Erő megtámadta az ellenséget; mindenfelől keménynyaku ellentállásra akadt, és tsak az éjj vetett véget a' tsatának, 's akadályoztatta az eggyesült sereget a' gyözelem' további gyümölsétől. A' *Lithvânia* Dragonyos reg. és 2 Svadron Huszár lekaszaboltak egy Lovasregement ellenséget, 's a' maradékját vagy elfogták vagy elugratták. A' *Grodnoi* Huszárok más regementet szabdaltakle. Egy ágyút, 5 puskaporos szereket, 27 Tisztet, 900 közlegényt fogtakel. Osztálygen. *Grenier* és *Grundler* sebet kaptak. Az ellenség kára 2000 ember. — Az eggyesültek vesztettek 1 Tisztet; 7 pedig sebet kapott; 560 vagy elesett vagy megsebesítetett. — Apr. 6-odikán újra kergette *Wittgenstein* az ellenséget; hanem ez, maga vissza vonta magát, 's minden hídat széjjel hányt.

A' *Weseli* így adjaelő röviden: — Gr. *Le-marrois* Gen. siet az Osztálynak tudtára adni hogy Ts. Föhertzeg a' *Vice-Király* a' Muszkákat *Magdeburgnál* megtámodta, és 3 napi veredés után potsékká tette (total. megverte), — most kergeti (mikor, nem mondja). Az *Elbe'* bai mellyékiről mind által verték az ellenséget.

Koburg, Apr. 15. — A' katonatsoportok száma, a' kik a' *Menus* (vize) felől, itt és a' környéken keresziúl mennek, igen nagy.

Hof, Apr. 20. — Tegnap délben toppant ide valami 30 Kozák és 50 *Burkus* Huszár; de este felé vissza vonúltak. Ezek azt mondták vólna, hogy 15,000 ember, a' mely *Taghoz* ők tartoznak, mastelé útasítatott.